

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 280/04-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. januára 2005 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Márie Antoňákovej, P., zastúpenej advokátom JUDr. F. K., P., ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní sp. zn. 25 C 322/95, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Márie Antoňákovej na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 25 C 322/95 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e v konaní sp. zn. 25 C 322/95 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Márii Antoňákovej priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý nahradiť Márii Antoňákovej trovy právneho zastúpenia v sume 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún) na účet právneho zástupcu JUDr. F. K. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Sťažnosti Márie Antoňákovej vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. augusta 2004 doručená sťažnosť Márie Antoňákovej, P. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. F. K., P., ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 25 C 322/95.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 280/04-7 zo 16. septembra 2004 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu, ktorá mu bola doručená 10. októbra 2004, vyjadril, že okresný súd netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 18. októbra 2004 oznámil, že netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že 16. mája 1995 podala na okresnom súde návrh na zaplatenie sumy 67 554,75 Sk s príslušenstvom voči odporcovi v 1. rade J. S. (ďalej len „odporca v 1. rade“). Okresný súd rozsudkom sp. zn. 25 C 322/95 z 13. marca 2003 zamietol návrh sťažovateľky. Sťažovateľka podala proti tomuto rozsudku odvolanie a Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) unesením zo 4. novembra 2003 sp. zn. 17 Co 171/03 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie prerokovanie okresnému súdu.

Napriek skutočnosti, že uznesenie odvolacieho súdu bolo sťažovateľke doručené 23. decembra 2003, okresný súd nevykonal podľa tvrdenia sťažovateľky od uvedeného dňa ani jeden úkon v predmetnej veci a nenariadil ani jedno pojednávanie.

Sťažovateľka sa listom z 13. mája 2004 obrátila na predsedu okresného súdu so žiadosťou o odstránenie prieťahov v predmetnom konaní. Sťažovateľka tiež listom z 12. mája 2004 požiadala zákonnú sudkyňu o nariadenie termínu pojednávania v posudzovanej veci vzhľadom na jej nepriaznivý zdravotný stav. Sťažovateľka nedostala ani v jednom prípade odpoveď.

S prihliadnutím na vzniknuté prieťahy v konaní spôsobené okresným súdom sťažovateľka vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní sp. zn. 25 C 322/95 a prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov. Zároveň sťažovateľka požaduje primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia.

Ústavný súd výzvou zo 6. októbra 2004 požiadal predsedu okresného súdu, aby sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadril k sťažnosti sťažovateľky. Predseda okresného súdu vo svojej odpovedi z 25. októbra 2004 uviedol prehľad úkonov vykonaných v predmetnej veci a vyjadril sa, že predmetná vec nie je zložitá po právnej stránke. Skutková stránka veci však vyžaduje vykonanie ďalšieho rozsiahleho dokazovania, pretože súdu sú predkladané len nepriame dôkazy, na základe ktorých nie je možné vo veci rozhodnúť.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení ďalej uviedol, že *„k prieťahom v konaní došlo predovšetkým samotným správaním sa žalobkyne a jej právnej zástupkyne, ktoré sa viacerých pojednávaní nezúčastnili“*.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľky, stanoviska predsedu okresného súdu a najmä podrobného preštudovania spisu okresného súdu sp. zn. 25 C 322/95 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľka doručila Okresnému súdu Prešov 18. mája 1995 návrh na uhradenie kúpnej ceny s príslušenstvom voči odporcovi v 1. rade s prílohami. Okresný súd Prešov uznesením č. k. 11 C 89/95-7 z 25. mája 1995 vyslovil v danej veci svoju nepríslušnosť s tým, že po nadobudnutí právoplatnosti uvedeného uznesenia bude vec postúpená Obvodnému súdu Košice 1 (ďalej len „obvodný súd“, neskôr okresný súd). Odporca v 1. rade doručil Okresnému súdu Prešov 15. júna 1995 vyjadrenie k žalobe sťažovateľky.

Okresný súd Prešov vydal 19. júna 1995 pokyn na zaslanie predmetného spisu obvodnému súdu v zmysle uznesenia tohto súdu č. k. 11 C 89/95-7 z 25. mája 1995. Posudzovaný spis bol obvodnému súdu doručený 23. júna 1995.

Obvodný súd vydal 18. júla 1995 pokyn na doručenie prípisov odporcovi v 1. rade a Domovu dôchodcov, Prešov – Cemjata (ďalej len „domov dôchodcov“), aby v lehote 15 dní oznámili súdu požadované skutočnosti. Domov dôchodcov doručil obvodnému súdu odpoveď na prípis 14. augusta 1995 a odporca v 1. rade 28. augusta 1995.

Obvodný súd stanovil 21. novembra 1995 termín pojednávania na 8. december 1995. Domov dôchodcov doručil obvodnému súdu 7. decembra 1995 ospravedlnenie neúčasti sťažovateľky na pojednávaní 8. decembra 1995 zo zdravotných dôvodov s tým, že pojednávania sa zúčastní jej právna zástupkyňa.

Na pojednávaní 8. decembra 1995 advokátka, ktorá bola právnou zástupkyňou sťažovateľky požiadaná o účasť na pojednávaní, požiadala o odročenie pojednávania z dôvodu neúčasti sťažovateľky zo zdravotných dôvodov. Pojednávanie bolo uznesením odročené na 25. január 1996. Na pojednávaní 25. januára 1996 sa zúčastnila advokátka, ktorá bola právnou zástupkyňou sťažovateľky požiadaná, aby sa zúčastnila pojednávania, nepreukázala sa však plnomocenstvom na zastupovanie. Odporca v 1. rade požiadal, aby na pojednávaní bola prítomná právna zástupkyňa sťažovateľky a pojednávanie bolo uznesením odročené na 15. február 1996.

Na pojednávaní 15. februára 1996 vypovedal odporca, pričom právna zástupkyňa sťažovateľky substitučným splnomocnením z 30. januára 1996 poverila advokátku JUDr. C., aby ju v predmetnej veci zastupovala. Pojednávanie bolo uznesením odročené na 4. apríl 1996 s tým, že právna zástupkyňa sťažovateľky bude súdom predvolaná pod hrozbou poriadkovej pokuty.

Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila obvodnému súdu 26. februára 1996 vyjadrenie k predmetnej veci. Na pojednávaní 4. apríla 1996 sa nezúčastnila sťažovateľka ani jej právna zástupkyňa, ktorá svoju neúčasť telefonicky ospravedlnila. Pojednávanie bolo uznesením odročené na 2. máj 1996.

Na pojednávaní 2. mája 1996 vypovedali odporca v 1. rade, právna zástupkyňa sťažovateľky a predvolaný svedok. Pojednávanie bolo uznesením odročené na 7. jún 1996 za účelom vypočutia ďalších svedkov. Obvodný súd vydal 6. mája 1996 pokyn na doručenie prípisu Krajskej vojenskej správe Košice, aby v lehote 5 dní poskytla súdu údaj týkajúci sa predmetu konania. Krajská vojenská správa Košice doručila 15. mája 1996 oznámenie o postúpení žiadosti obvodného súdu Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia v Bratislave, ktorý doručil obvodnému súdu odpoveď 17. mája 1996.

Pojednávanie 7. júna 1996 bolo z dôvodu neprítomnosti právnej zástupkyne sťažovateľky a predvolaného svedka odročené na 11. júl 1996. Na pojednávaní 11. júla 1996 vypovedal predvolaný svedok a pojednávanie bolo uznesením odročené na 10. október 1996 za účelom ďalšieho dokazovania.

Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila obvodnému súdu 16. augusta 1996 žiadosť o rozšírenie okruhu účastníkov konania o odporkyňu v 2. rade D. S. (ďalej len „odporkyňa v 2. rade“) a upresnenie petitu žaloby. Na pojednávaní 10. októbra 1996 vypovedala predvolaná svedkyňa a pojednávanie bolo uznesením odročené na neurčito s tým, že so súhlasom účastníkov konania bude sťažovateľka vypočutá v domove dôchodcov.

Obvodný súd vydal 10. októbra 1996 pokyn na doručenie prípisu domovu dôchodcov, aby v lehote 10 dní bola súdu doručená správa od ošetrojúceho lekára sťažovateľky týkajúca sa jej zdravotného stavu. Domov dôchodcov doručil obvodnému súdu odpoveď na prípis 22. októbra 1996.

Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu (dosiaľ obvodný súd) 25. februára 1997 žiadosť o nariadenie pojednávania a umožnenie výpovede z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu. Okresný súd vydal 8. apríla 1997 pokyn na doručenie prípisu domovu dôchodcov s uvedením dátumu výsluchu sťažovateľky stanoveného na 3. jún 1997 v uvedenom domove. Odpoveď domova dôchodcov bola okresnému súdu doručená 28. apríla 1997.

Podľa zápisnice okresného súdu z 3. júna 1997 bola sťažovateľka vypočutá v domove dôchodcov. Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu 6. júna 1997 písomnosti týkajúce sa predmetu posudzovaného konania a 3. decembra 1997 a 8. februára 1998 žiadosti o nariadenie termínu pojednávania.

Okresný súd vydal 13. augusta 1998 pokyn na doručenie prípisu odporcovi v 1. rade, domovu dôchodcov, Okresnému úradu Prešov a právnej zástupkyňi sťažovateľky, aby v súdom určenej lehote oznámili skutočnosti týkajúce sa predmetu konania. Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu odpoveď na prípis 28. augusta 1998, domov dôchodcov 4. septembra 1998, odporca v 1. rade 8. septembra 1998 a Okresný úrad Prešov 16. septembra 1998 a 23. septembra 1998.

Okresný súd nariadil 6. októbra 1998 termín pojednávania na 26. november 1998. Pojednávanie 26. novembra 1998 bolo pre neospravedlненú neúčast' právnej zástupkyne sťažovateľky a ospravedlненú neúčast' predvolaných svedkov uznesením odročené na 18. február 1999. Predvolaná svedkyňa D. S. doručila okresnému súdu 25. januára 1999 žiadosť o výsluch prostredníctvom Okresného súdu Ostrava.

Na pojednávaní 18. februára 1999 bol vypočutý predvolaný svedok, právna zástupkyňa sťažovateľky telefonicky ospravedlnila svoju neprítomnosť a pojednávanie bolo uznesením odročené na 8. apríl 1999. Okresný súd prípisom z 26. februára 1999 požiadal právnu zástupkyňu sťažovateľky, aby v lehote 5 dní oznámila súdu, či trvá na vypočutí svedkyne, ktorá sa zdržiava v Ostrave. Doručenie uvedeného prípisu právnej zástupkyňi sťažovateľky je vykázané 4. marca 1999.

Okresný súd vydal 24. februára 1999 pokyn na doručenie prípisu Slovenskej sporiteľni, a. s., pobočke Lemešany, aby v lehote 10 dní oznámila súdu skutočnosti týkajúce sa predmetu konania. Odpoveď Slovenskej sporiteľne, a. s., pobočky Prešov, bola okresnému súdu doručená 15. marca 1999. Na pojednávaní 8. apríla 1999 zastupovala

právnú zástupkyňu sťažovateľky poverená advokátka, ktorá sa nevedela vyjadriť k skutočnosti obsiahnutej v prípise okresného súdu z 26. februára 1999. Na predmetnom pojednávaní bol vypočutý predvolaný svedok a pojednávanie bolo uznesením odročené na 10. jún 1999. Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu 17. mája 1999 oznámenie týkajúce sa predmetu konania.

Na pojednávaní 10. júna 1999 okresný súd uznesením pripustil vstup do konania odporkyne v 2. rade a pojednávanie bolo uznesením odročené na 16. september 1999. Pojednávanie 16. septembra 1999 bolo uznesením odročené z dôvodu neúčasti účastníkov konania na 2. december 1999. Podľa úradného záznamu okresného súdu zo 16. septembra 1999 odporca v 1. rade telefonicky ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní v uvedený deň z dôvodu pracovnej služobnej cesty.

Na pojednávaní 2. decembra 1999 bol vypočutý predvolaný svedok a pojednávanie bolo uznesením odročené na neurčito za účelom výsluchu odporkyne v 2. rade a zistenia stavu súdneho konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov medzi odporcom v 1. rade a odporkyňou v 2. rade.

Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu 3. októbra 2000 a 7. marca 2001 žiadosti o nariadenie termínu pojednávania. Okresný súd dožiadaním z 24. augusta 2001 požiadal Okresný súd Ostrava o vypočutie odporkyne v 2. rade. Okresný súd Ostrava stanovil 17. septembra 2001 termín výsluchu odporkyne v 2. rade na 11. október 2001. Podľa protokolu Okresného súdu Ostrava z 11. októbra 2001 bol v uvedený deň uskutočnený výsluch odporkyne v 2. rade a dožiadanie bolo okresnému súdu doručené 17. októbra 2001.

Okresný súd vydal 26. októbra 2001 pokyn na pripojenie spisov okresného súdu sp. zn. 14 C 582/95 a Mestského súdu v Košiciach sp. zn. 24 C 877/92 k nahliadnutiu. Podľa úradného záznamu okresného súdu z 29. novembra 2001 boli z uvedených spisov zistené skutočnosti týkajúce sa predmetu posudzovaného konania. Okresný súd nariadil

15. januára 2002 termín pojednávania na 11. apríl 2002. Na pojednávaní bol odporca v 1. rade oboznámený s výpoveďou odporkyne v 2. rade, pojednávanie bolo uznesením odročené na 19. september 2002 s tým, že odporca v 1. rade súdu v lehote 30 dní oznámi, či má ďalšie návrhy na dokazovanie, predloží listinné doklady na preukázanie vzťahov medzi sťažovateľkou a odporkyňou v 2. rade a súd predvolá sťažovateľku a odporkyňu v 2. rade.

Okresnému súdu bol 15. mája 2002 doručený listinný doklad preukazujúci vzťahy medzi sťažovateľkou a odporkyňou v 2. rade. Odporkyňa v 2. rade doručila okresnému súdu 5. septembra 2002 ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní 19. septembra 2002 a požiadala o výsluch prostredníctvom Okresného súdu Ostrava alebo odročenie pojednávania počas letných prázdnin, keď sa bude zdržiavať v Slovenskej republike.

Na pojednávaní 19. septembra 2002 boli predložené listinné dôkazy a pojednávanie bolo uznesením odročené na 7. november 2002 s tým, že právna zástupkyňa sťažovateľky predloží súdu v lehote 7 dní upresnenie príslušenstva pohľadávky. Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu uvedené upresnenie príslušenstva pohľadávky 24. septembra 2002.

Na pojednávaní 7. novembra 2002 bola vypočutá splnomocnená zástupkyňa odporkyne v 2. rade a odporca v 1. rade a pojednávanie bolo uznesením odročené na 13. marec 2003 za účelom ďalšieho dokazovania. Okresný súd prípisom z 11. novembra 2002 požiadal právnu zástupkyňu sťažovateľky, aby v lehote 10 dní oznámila súdu požadované skutočnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu odpoveď na uvedený prípis 6. decembra 2002.

Okresný súd vydal 2. januára 2003 pokyn na doručenie prípisu právnej zástupkyňi sťažovateľky, aby v lehote 7 dní oznámila súdu požadované skutočnosti týkajúce sa predmetu konania. Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu odpoveď na uvedený prípis 31. januára 2003.

Na pojednávaní 13. marca 2003 okresný súd uznesením priznal sťažovateľke „*oslobodenie od súdneho poplatku*“, uznesením pripustil zmenu petitu žaloby sťažovateľky v zmysle písomného podania jej právnej zástupkyne z 20. septembra 2002 a bola vypočutá odporkyňa v 2. rade. Okresný súd rozsudkom č. k. 25 C 322/95-104 z 13. marca 2003 žalobu sťažovateľky zamietol, sťažovateľku zaviazal uhradiť trovy štátu v sume 45 Sk a nepriznal účastníkom právo na náhradu trov konania. Okresný súd vydal 8. apríla 2003 pokyn na doručenie uvedeného rozsudku účastníkom konania.

Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu 9. mája 2003 odvolanie proti predmetnému rozsudku. Okresný súd vydal 27. mája 2003 pokyn na doručenie predmetného odvolania odporcovi v 1. a odporkyni v 2. rade, vypracovanie predkladacej správy a doručenie posudzovaného spisu krajskému súdu za účelom rozhodnutia o odvolaní. Spis bol krajskému súdu doručený 24. júna 2003.

Krajský súd stanovil 20. októbra 2003 termín pojednávania na 4. november 2003. Na pojednávaní 4. novembra 2003 vypovedali účastníci konania a krajský súd uznesením č. k. 17 Co 171/03-121 rozhodol tak, že zrušil rozsudok okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie. Predmetné uznesenie krajského súdu bolo okresnému súdu doručené 12. decembra 2003. Okresný súd vydal 17. decembra 2003 pokyn na doručenie uznesenia krajského súdu účastníkom konania.

Okresný súd vydal 12. februára 2004 pokyn na pripojenie spisu okresného súdu sp. zn. 14 C 582/95 k posudzovanému spisu. Okresnému súdu bola z krajského súdu doručená 16. februára 2004 žiadosť o nariadenie termínu pojednávania. Okresný súd nariadil 3. mája 2004 termín pojednávania na 21. október 2004. Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu 14. mája 2004 žiadosť o nariadenie termínu pojednávania a predsedovi okresného súdu žiadosť o nápravu a konanie vo veci.

Podpredsedníčka okresného súdu listom zo 6. októbra 2004 požiadala zákonnú sudkyňu, aby sa k predmetnej veci vyjadrila s prihliadnutím „*na podanie ústavného súdu*“.

Zákonná sudkyňa sa k predmetnej veci vyjadrila stanoviskom z 12. októbra 2004. Pojednávanie 21. októbra 2004 bolo odročené na 3. február 2005, pretože odporca v 1. rade trval na osobnej účasti právnej zástupkyne sťažovateľky, za ktorú sa na pojednávaní zúčastnila substitučne splnomocnená advokátka.

Okresný súd prípismi z 27. októbra 2004 požiadal Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky a matku odporkyne v 2. rade o oznámenie trvalého a prechodného pobytu odporkyne v 2. rade. Doručenie uvedeného prípisu matke odporkyne v 2. rade nie je vykázané (prípis bol okresnému súdu vrátený ako nedoručený 8. novembra 2004). Uvedeným záznamom (č. 1. 150) posudzovaný spis končí.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Len prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 26/95, I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99 a ďalšie).

Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu viacero žiadostí o nariadenie termínu pojednávania – napr. 25. februára 1997, 18. februára 1998, 3. októbra 2000, ako aj 7. marca 2001, čo možno v okolnostiach posudzovanej veci považovať za prejav nespokojnosti s rýchlosťou priebehu konania.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o právnu zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že hoci predmetom sporu sú finančné nároky vyplývajúce z kúpnopredajnej zmluvy týkajúcej sa nehnuteľnosti, ide o vec, ktorá patrí po právnej stránke do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva s rozsiahlou judikatúrou v tejto oblasti.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 25. októbra 2004 uviedol, že predmetná vec nie je zložitá po právnej stránke. Skutková stránka veci však vyžaduje vykonanie ďalšieho rozsiahleho dokazovania, pretože súdu sú predkladané len nepriame dôkazy, na základe ktorých nie je možné vo veci rozhodnúť. Ústavný súd sa stotožňuje s uvedenou argumentáciou predsedu okresného súdu, pretože zložitosť skutkovej stránky predmetnej veci naozaj spôsobila podstatné predĺženie posudzovaného konania, ktoré v žiadnom prípade nemožno pripísať na ťarchu okresného súdu.

Obaja účastníci navyše v priebehu posudzovaného konania nepreukázali presvedčivo svoje tvrdenia, čím v prípade protikladného stanoviska účastníkov konania musí súd

obzvlášť starostlivo hodnotiť predkladané dôkazy. K predĺženiu uvedeného konania navyše podstatným spôsobom prispela okolnosť, že odporkyňa v 2. rade má trvalý pobyt v Českej republike.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovateľka sa ani v jednom prípade nezúčastnila pojednávania vzhľadom na jej nepriaznivý zdravotný stav, preto ju bolo potrebné vypočúť v domove dôchodcov. Uvedená okolnosť mala tiež vplyv na predĺženie konania, pretože poverená advokátka na pojednávaní okresného súdu 8. decembra 1995 požiadala o odročenie pojednávania s tým, že na ďalšom pojednávaní sa sťažovateľka zúčastní, pričom sa tak nestalo. Aj keď nepriaznivý zdravotný stav sťažovateľky je nepochybne objektívnou skutočnosťou, predĺženie konania následkom tohto faktora nemožno pripísať na ťarchu okresného súdu.

Predĺženie konania v určitej časti spôsobila aj neúčast' právnej zástupkyne sťažovateľky na viacerých pojednávaniach – napríklad 25. januára 1996, 4. apríla 1996 (telefonicky ospravedlnená neúčast'), 7. júna 1996 a 26. novembra 1998, čo nie je možné pripísať na ťarchu okresného súdu. Účast' právnej zástupkyne sťažovateľky na pojednávaniach bola zvlášť významná v situácii, keď sa samotná sťažovateľka trvalo nemohla týchto pojednávanií zúčastňovať.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu vyššie uvedeného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. rozhodnutie II. ÚS 3/00).

Ústavný súd z prehľadu úkonov vykonaných okresným súdom v tejto veci zistil, že okresný súd bol nečinný od 6. júna 1997 do 13. augusta 1998 (14 mesiacov) a od 2. decembra 1999 do 24. augusta 2001 (20,5 mesiacov).

Predseda okresného súdu v stanovisku z 25. októbra 2004 uviedol prehľad úkonov vykonaných v predmetnej veci a vyjadril sa, že predmetná vec nie je zložitá po právnej stránke. Skutková stránka veci však vyžaduje vykonanie ďalšieho rozsiahleho dokazovania, pretože súdu sú predkladané len nepriame dôkazy, na základe ktorých nie je možné vo veci rozhodnúť.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení ďalej uviedol, že *„k prieťahom v konaní došlo predovšetkým samotným správaním sa žalobkyne a jej právnej zástupkyne, ktoré sa viacerých pojednávaní nezúčastnili“*.

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku postup okresného súdu v predmetnej veci vyhodnotil ako konanie, v ktorom došlo k zbytočným prieťahom zo strany okresného súdu v celkovej dĺžke 34,5 mesiacov, t. j. obdobie od 6. júna 1997 do 13. augusta 1998 (14 mesiacov) a od 2. decembra 1999 do 24. augusta 2001 (20,5 mesiacov).

Základné právo zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy sa realizuje takým konaním všeobecných súdov, ktoré plynule smeruje k odstráneniu právnej neistoty osoby, ktorá sa obrátila na súd v konkrétnej veci (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 40/97).

Na základe týchto dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, tak ako mu ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľky, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

V konkrétnych okolnostiach danej veci vidí ústavný súd nemajetkovú ujmu sťažovateľky najmä v okolnosti, keď po uplynutí obdobia viac ako takmer 10 rokov od podania jej žaloby okresnému súdu nebolo v predmetnej veci rozhodnuté, pričom táto situácia vyvoláva u sťažovateľky pocit trvalej neistoty aj s prihliadnutím na jej pokročilý vek a zdravotný stav. Ústavný súd preto považoval za primerané finančné zadosťučinenie sumu 30 000 Sk.

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, preto ústavný súd žiadosti sťažovateľky o primerané finančné zadosťučinenie vo zvyšnej časti nevyhovel a priznanú sumu považoval za primeranú aj s prihliadnutím na dĺžku zbytočných preťahov v posudzovanom konaní. Ústavný súd pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil aj podiel sťažovateľky a zvlášť jej právnej zástupkyne na predĺžení konania, ako aj skutkovú zložitost' (problémy s dokazovaním) predmetnej veci.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý v odôvodnených prípadoch umožňuje ústavnému súdu podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy, ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky bolo porušené, a teda mala vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva úkony právnej služby boli zrealizované v roku 2004, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2003 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 13 602 Sk, preto ústavný súd priznal náhradu trov za dva úkony právnej pomoci, každý v hodnote 4 534 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. 136 Sk.

Podľa takto určených kritérií je správny výpočet trov v sume 9 340 Sk, ktorú ústavný súd zaviazal uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľky okresný súd.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2005